

ปัญหากฎหมายสวัสดิการอดีตนักกีฬาทีมชาติ¹

ธนาภัทร์ ไม้สนธิ²

สำหรับประเทศไทยได้มีการส่งนักกีฬาเพื่อเป็นตัวแทนทีมชาติเข้าร่วมแข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติ เช่น กีฬาโอลิมปิก เอเชียนเกมส์ ซีเกมส์ นักกีฬาจึงเปรียบเสมือนตัวแทนของคนในชาติ ทำชื่อเสียงให้แก่ประเทศ และเมื่อนักกีฬาถือเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนากีฬาของชาติและยังเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติด้วย รัฐจึงควรต้องดูแลในด้านรายได้ค่ายังชีพ เพื่อใช้ในการยังชีพหลังจากที่นักกีฬาต้องเลิกเล่นกีฬาในฐานะตัวแทนทีมชาติหรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นการเกษียณอายุในระยะเวลาที่เร็วกว่าอาชีพอื่นๆ รวมถึงการจัดสวัสดิการอื่นๆ เพื่อเป็นการตอบแทนให้แก่อดีตนักกีฬาที่ได้ทำชื่อเสียงและคุณประโยชน์ในฐานะที่เป็นตัวแทนของชาติ

นักกีฬาทีมชาติต้องเลิกเล่นกีฬาในฐานะตัวแทนทีมชาติ และทำให้นักกีฬาไม่ได้รับรายได้จากการเล่นกีฬา เนื่องจากขณะเป็นนักกีฬาทีมชาติจะได้รับเงินสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและเอกชน มีกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งประเทศไทย สนับสนุนเงินทุนใน การแข่งขัน การฝึกซ้อม และได้รับเงินรางวัลสนับสนุน ซึ่งทำให้นักกีฬามีรายได้ และมีสวัสดิการในขณะที่เป็นนักกีฬา แต่เมื่อนักกีฬาต้องเลิกเล่นกีฬาในฐานะตัวแทนทีมชาติแล้ว ทำให้ขาดรายได้และสวัสดิการในการดำรงชีพที่เพียงพอ

สวัสดิการเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการดำรงชีวิตของมนุษย์ รวมทั้งบุคคลในครอบครัวที่อยู่ในความดูแลของอดีตนักกีฬาด้วย ดังนั้น สวัสดิการ (Welfare) จึงเป็นสิ่งสำคัญ สวัสดิการ คือการมุ่งให้เกิดการกินดีอยู่ดีของบุคคลหรือกลุ่มสวัสดิการทั่วไปของชุมชนหรือสังคมอย่างกรณีปัญหาคือสังคมของอดีตนักกีฬา ถือว่าเป็นหน้าที่ของรัฐที่จะต้องจัดให้มีขึ้นเพื่อประโยชน์ของอดีตนักกีฬาทีมชาติ ซึ่งถือเป็นบุคคลที่ได้ทำคุณประโยชน์และชื่อเสียงให้แก่ประเทศและเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกรณีของข้าราชการ พนักงานในองค์กรของรัฐและเอกชน “สวัสดิการ” หมายถึง บริการหรือกิจกรรมใดๆ ที่หน่วยงานราชการ หรือองค์กรธุรกิจเอกชนจัดให้มีขึ้นเพื่อให้ข้าราชการ พนักงาน หรือผู้ที่ปฏิบัติงานอยู่ในองค์กรนั้นๆ ได้รับความสะดวกสบายในการทำงานมีความมั่นคงในอาชีพ มีหลักประกันที่แน่นอนในการดำเนินชีวิต หรือได้รับประโยชน์อื่นใดนอกเหนือจากเงินเดือน หรือค่าจ้างที่ได้รับอยู่เป็นประจำ เพื่อเป็นสิ่งจูงใจให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญและกำลังใจที่ดี เพื่อจะได้ใช้กำลังกาย กำลังใจ และสติปัญญาความสามารถของตนในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่โดยไม่ต้องวิตกกังวล ปัญหายุ่งยากทั้งในทางส่วนตัวและครอบครัวทำให้มีความพอใจในงาน มีความรักงานและตั้งใจที่จะทำงานนั้นให้นานที่สุด สำหรับสวัสดิการที่สมบูรณ์แบบนั้นย่อม หมายถึง สวัสดิการที่ให้แก่ลูกจ้าง ทั้ง

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระ เรื่อง “ปัญหากฎหมายสวัสดิการอดีตนักกีฬาทีมชาติ” หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง
สาขาวิชาเขตบางนา

ในขณะที่ทำงาน (On-the-Job) นอกเวลาทำงานแต่ยังอยู่ในที่ทำงาน (Off-the-job within the workplace) นอกสถานที่ทำงาน (Outside the workplace) นอกจากนั้นจะต้องไม่ให้เฉพาะลูกจ้างเท่านั้น แต่จะต้องรวมถึงครอบครัวด้วย

ปัจจุบันประเทศไทย มีกฎหมายการกีฬาที่ได้ประกาศใช้แล้ว ได้แก่ พระราชกฤษฎีกาจัดตั้ง “องค์การส่งเสริมกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2507” เป็นรัฐวิสาหกิจรับผิดชอบกีฬาสัมพันธ์ของชาติทั้งในประเทศและต่างประเทศ พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2528 จัดตั้ง “การกีฬาแห่งประเทศไทย” หรือ “กกท.” เป็นนิติบุคคล ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางในการประสานและส่งเสริมกีฬาทั้งในและนอกราชอาณาจักรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และพระราชบัญญัติส่งเสริมกีฬาอาชีพ พ.ศ. 2556 ซึ่งการกีฬาแห่งประเทศไทยได้ประกาศรับรองให้เป็นกีฬาอาชีพแล้ว 13 ชนิดกีฬา ได้แก่ ฟุตบอล กอล์ฟ จักรยาน แข่งรถยนต์ สุนัขเกอร์ โบว์ลิ่ง เจ็ตสกี จักรยานยนต์ แบดมินตัน เทนนิส ตะกร้อ วอลเลย์บอล และบาสเกตบอล และจัดตั้ง “กองทุนส่งเสริมกีฬาอาชีพ” ใน กกท. เพื่อช่วยเหลือสวัสดิการ ส่งเสริม สนับสนุน พัฒนากีฬาอาชีพ นักกีฬาอาชีพ และบุคลากรกีฬาอาชีพ

กฎหมายการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2528 ไม่เหมาะสมกับสภาพปัจจุบันจึงได้ประกาศใช้ “พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558” และมี “การกีฬาแห่งประเทศไทย” เรียกโดยย่อว่า “กกท.” เป็นนิติบุคคลและเป็นรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เป็นองค์กรหลักในการพัฒนากีฬาเพื่อความเป็นเลิศและกีฬาเพื่อการอาชีพ โดยมี “กองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ” เพื่อส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา ค้ำครอง ช่วยเหลือและจัดสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับการกีฬา แต่กฎหมายเหล่านี้ไม่ได้มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในเรื่องสวัสดิการของอดีตนักกีฬาทีมชาติไทย โดยจะเน้นไปที่การส่งเสริมสนับสนุนนักกีฬาที่ติดทีมชาติในปัจจุบัน ซึ่งยังคงแข่งขันกีฬาในฐานะตัวแทนทีมชาติไทยอยู่

แต่การที่ พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ. 2558 มาตรา 36 ให้จัดตั้งกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเพื่อส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา ค้ำครอง ช่วยเหลือและจัดสวัสดิการเกี่ยวกับนักกีฬา และมาตรา 42 กำหนดให้เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกีฬาในระดับชาติและนานาชาติ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนา นักกีฬา บุคลากรกีฬา และสมาคมกีฬา ส่งเสริมและสนับสนุนการเตรียมนักกีฬาเพื่อให้เป็นนักกีฬาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่นักกีฬา บุคลากรกีฬา หรือได้รับความเสียหายจากการแข่งขันกีฬา ประกอบกับประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ จะกำหนดให้ค่ายังชีพรายเดือนแก่อดีตนักกีฬาทีมชาติในกรณีอดีตนักกีฬาทุพพลภาพเท่านั้น และค่ารักษาพยาบาลเงินช่วยเหลือทางการศึกษา ไม่ได้มีกฎหมายกำหนดครอบคลุมไปถึงบุคคลในครอบครัว จึงทำให้เกิดปัญหาอดีตนักกีฬาทีมชาติซึ่งไม่ได้ทุพพลภาพ แต่ไม่สามารถทำงานหรือมีอาชีพในสาขางานอื่นเนื่องจากร่างกายทรุดโทรมจากการแข่งขันและฝึกซ้อมมาเป็นเวลานาน ไม่มีความรู้ และอายุเกินกว่าเกณฑ์ที่องค์กรอื่นๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนกำหนดไว้สำหรับการรับเข้าทำงาน ซึ่งทำให้ไม่มีอาชีพที่มั่นคง และไม่รับสวัสดิการที่ดี

เพียงพอ จึงเป็นช่องว่างทางกฎหมายที่ไม่มีบทบัญญัติเกี่ยวกับรายได้และสวัสดิการของอดีตนักกีฬาทีมชาติที่ชัดเจนในการดำรงชีวิตอันนำมาซึ่งปัญหากฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการอดีตนักกีฬาทีมชาติ

จากปัญหาดังกล่าวพบว่าไม่มีการบทบัญญัติกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการของอดีตนักกีฬาทีมชาติที่ได้ทุพพลภาพไว้อย่างชัดเจนอันเป็นช่องว่างทางกฎหมายทั้งในเรื่องหลักเกณฑ์ในการให้สวัสดิการอดีตนักกีฬาทีมชาติ ระยะเวลาในการให้สวัสดิการแก่อดีตนักกีฬาทีมชาติ และอุปสรรคในการให้สวัสดิการอดีตนักกีฬาทีมชาติ ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาค่าเกี่ยวกับสวัสดิการอดีตนักกีฬาทีมชาติ ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

การไม่มีบทบัญญัติของกฎหมายเกี่ยวกับการให้สวัสดิการอดีตนักกีฬาทีมชาติ

พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ.2558 มาตรา 36 ให้จัดตั้งกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ เพื่อเป็นกองทุนหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายเพื่อส่งเสริม สนับสนุน พัฒนา ค้ำครอง ช่วยเหลือและจัดสวัสดิการเกี่ยวกับนักกีฬา และ มาตรา 42 พระราชบัญญัติการกีฬาแห่งประเทศไทย พ.ศ.2558 กำหนดให้เงินกองทุนให้ใช้จ่ายเพื่อกิจการ ส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินกิจกรรมกีฬาในระดับชาติและนานาชาติ ส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนานักกีฬา บุคลากรกีฬา และสมาคมกีฬา ส่งเสริมและสนับสนุนการเตรียมนักกีฬาเพื่อให้เป็นนักกีฬาทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ช่วยเหลือด้านสวัสดิการแก่นักกีฬา บุคลากรกีฬา หรือได้รับความเสียหายจากการแข่งขันกีฬา และประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ มีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับสวัสดิการแก่อดีตนักกีฬาทีมชาติ จึงเห็นควร บัญญัติหมวดเกี่ยวกับสวัสดิการอดีตนักกีฬาทีมชาติเพิ่มเติมลงในกฎหมาย และมีมาตรากำหนดให้สวัสดิการและค่ายังชีพสำหรับอดีตนักกีฬาทีมชาติซึ่งมิได้ทุพพลภาพให้ได้รับสวัสดิการ โดยการนำประกาศประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ขึ้นมาบัญญัติเป็นกฎหมาย และมีการเพิ่มเติม กลุ่มนักกีฬาผู้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือสวัสดิการ กลุ่มนักกีฬาทีมชาติ ดังนี้

มาตรา 8 บัญญัติว่า “การช่วยเหลือสวัสดิการตามพระราชบัญญัตินี้ให้ปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

(1) ค่ายังชีพรายเดือน กรณีผู้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือสวัสดิการตามมาตรา 6 ให้ได้รับการช่วยเหลือค่ายังชีพรายเดือน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลทุพพลภาพหรือไม่ก็ตาม ในกรณีบุคคลตามข้อ 6 เกิดการเสียชีวิต หรือกรณีกองทุนยุบหรือล้มเลิก ให้การช่วยเหลือค่ายังชีพรายเดือนตามหลักเกณฑ์ข้างต้นเป็นอันสิ้นสุดลง

ปัญหาการไม่มีการกำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการให้สวัสดิการแก่อดีตนักกีฬาทีมชาติ

ในการกำหนดหลักเกณฑ์และอัตราการให้สวัสดิการนั้น เมื่อนักกีฬาทีมชาติได้แข่งขันกีฬาในระดับนานาชาติและเมื่อได้รางวัลในระดับต่างๆ ซึ่งจะมีกองทุนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ สนับสนุนเงินรางวัลในการทำผลงานของนักกีฬา ประกอบกับนักกีฬาจะได้รับรางวัลจากผู้สนับสนุนภาคเอกชนในการสนับสนุนเงินรางวัลให้แก่กีฬาทีมชาติที่ทำผลงานและได้รับเหรียญรางวัล

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้มีการจัดตั้งกองทุนเพื่อสวัสดิการ โดยมีคณะกรรมการประกอบด้วยตัวแทนของสมาคมกีฬาต่าง ๆ ที่กำกับดูแลนักกีฬาในสังกัด ศึกษาการเรื่องหักเงินรางวัลบางส่วนของนักกีฬาทีมชาติทั้งที่ได้เหรียญรางวัล และนักกีฬาที่ไม่ได้รับเหรียญรางวัลแต่ได้เข้าร่วมการแข่งขัน และกำหนดเงินสมทบของภาครัฐจ่ายสมทบกับเงินรางวัลของอดีตนักกีฬาทีมชาติส่วนหนึ่ง ในลักษณะเช่นเดียวกันกับการประกันตนในรูปแบบประกันสังคมเฉพาะในส่วนของนักกีฬาทีมชาติ เพื่อนำมาใช้เป็นเงินยังชีพอีกส่วนหนึ่ง นอกจากเงินที่รัฐได้จ่ายให้ และเพื่อใช้ในการจัดสวัสดิการเรื่องค่ารักษาพยาบาลของบุคคลในครอบครัว และเงินสนับสนุนทางการศึกษาของบุตร โดยรัฐได้มีการสมทบค่าใช้จ่ายในเรื่องสวัสดิการดังกล่าวด้วย อีกทั้งเพื่อเป็นเงินทดแทนกรณีในอดีตนักกีฬาไม่มีอาชีพอื่นและรายได้อื่น นอกจากค่าครองชีพที่รัฐได้จ่ายให้แก่อดีตนักกีฬาทีมชาติตามข้อ 1 โดยอัตราการจ่าย ให้คณะกรรมการศึกษาเพื่อกำหนดอัตราการจ่ายโดยคำนึงถึงค่าครองชีพ และตามค่าจ้างขั้นต่ำ สภาพเศรษฐกิจและสังคมในขณะนั้น และให้รัฐมีการเพิ่มสวัสดิการเงินช่วยเหลือการคลอดบุตรแก่อดีตนักกีฬาทีมชาติด้วย โดยบัญญัติหลักเกณฑ์ ดังนี้

มาตรา ๑ ให้รัฐบาล และผู้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือสวัสดิการตามมาตรา 6 ซึ่งได้รับเงินรางวัลจากการแข่งขัน หรือเงินอื่นใดซึ่งได้รับอันเนื่องมาจากการแข่งขันกีฬาตัวแทนนักกีฬาทีมชาติ ออกเงินดังกล่าวสมทบเข้ากองทุนเพื่อการจ่ายเป็นค่ายังชีพ สวัสดิการ และประโยชน์ทดแทน ให้แก่บุคคลดังกล่าว รวมทั้งคู่สมรส และบุตร ของบุคคลดังกล่าว นอกเหนือจากที่ได้รับจากรัฐ ตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนด

ระยะเวลาในการได้รับสวัสดิการของอดีตนักกีฬาทีมชาติ

เมื่อนักกีฬาทีมชาติต้องเลิกเล่นกีฬาทีมชาติเมื่ออายุยังไม่มากเปรียบเสมือนการเกษียณอายุ และยังคงมีระยะเวลาในการดำรงชีวิตภายหลังจากการเลิกเป็นนักกีฬาทีมชาติอีกนาน และการที่นักกีฬาเปรียบเสมือนตัวแทนคนในชาติเข้าร่วมแข่งขันในกีฬาระดับนานาชาติซึ่งค่าคุณประโยชน์ซื้อเสียให้แก่ประเทศและทุ่มเทใช้ร่างกายในการฝึกซ้อมอย่างหนัก

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรกำหนดบทบัญญัติโดยให้มีคณะกรรมการพิจารณาคำนวณระยะเวลาที่นักกีฬาผู้ที่มีระยะเวลาในการเล่นกีฬาและเข้าร่วมแข่งขันในฐานะตัวแทนทีมชาติ เป็นจำนวนอย่างน้อยกี่ปี ให้ได้รับเงินยังชีพในอัตราค่าจ้างขั้นต่ำและได้รับสวัสดิการทั้งของตัวอดีตนักกีฬาเองและบุคคลในครอบครัวตามอัตราที่คณะกรรมการกำหนดจนครบอายุ 60 ปี และได้รับค่ายังชีพและสวัสดิการในอัตราที่ลดลงประมาณ ประมาณ 10% จากที่เคยได้รับแต่ให้มีเงินที่ได้รับเงินค่ายังชีพจากข้อ 2.2 เข้ามาสมทบภายหลังอายุครบ 60 ปีต่อไป โดยบัญญัติหลักเกณฑ์ ดังนี้

มาตรา 10 ให้ผู้มีสิทธิขอรับความช่วยเหลือสวัสดิการตามมาตรา 6 ซึ่งแข่งขันกีฬาตัวแทนนักกีฬาทีมชาติไม่ต่ำกว่าสองปีขึ้นไป ให้ได้รับค่าจ้างชีพ และเงินช่วยเหลือค่ารักษาพยาบาลแก่ตนเอง คู่สมรส และบุตร และการศึกษาบุตร ในอัตราตามที่คณะกรรมการกำหนดท้ายพระราชบัญญัตินี้

การกำหนดมาตรการในการให้สวัสดิการเข้าทำงานและส่งเสริมอาชีพอดีตนักกีฬาทีมชาติ

เมื่อนักกีฬาเลิกเล่นกีฬาในฐานะตัวแทนทีมชาติแล้ว ซึ่งร่างกายย่อมทรุดโทรมจากการฝึกซ้อมและการแข่งขันกีฬา อีกทั้งนักกีฬาไม่ได้มีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพอื่น และมีอายุเกินกว่าเกณฑ์ที่หน่วยงานกำหนดรับเข้าทำงานอันเป็นอุปสรรคในการหาอาชีพเพื่อให้มีรายได้และสวัสดิการในการประกอบอาชีพ

ผู้ศึกษาจึงเห็นควรให้มีการส่งเสริมอาชีพโดยการเสนอให้รัฐบาลกำหนดแผนพัฒนากีฬาโดยระบุให้มีการส่งเสริมให้อดีตนักกีฬาทีมชาติได้มีอาชีพในสายงานอื่นๆ โดยมีการจัดฝึกอบรมอาชีพเบื้องต้น และกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ และเอกชนมีอัตราส่วนในการจ้างผู้เป็นอดีตนักกีฬาทีมชาติเพื่อรับเข้าทำงาน และรัฐยังคงให้ค่าจ้างชีพและสวัสดิการตามกฎหมายให้แก่อดีตนักกีฬาทีมชาติต่อไป

บรรณานุกรม

กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ, **คู่มือสมาชิก**, (กรุงเทพมหานคร : กองทุนบำเหน็จ

บำนาญข้าราชการ(กบข.)

กรพินธุ์ พัวพันสวัสดิ์, **รัฐสวัสดิการสังคมประชาธิปไตย**, (กรุงเทพ : มูลนิธิฟรีดริค

เอแบร์ท สำนักงานประเทศไทย, 2562)

เกษมสันต์ วิลาวรรณ, **คำอธิบายกฎหมายแรงงาน**, พิมพ์ครั้งที่ 20

(กรุงเทพมหานคร : วิญญูชน, 2556)

ปรีดี พนมยงค์, **เค้าโครงเศรษฐกิจหลวงประดิษฐ์มนูธรรม** (กรุงเทพ:สุภาพใจ, 2552)

ผาสุก พงษ์ไพจิตร และ คริส เบเกอร์, **เศรษฐกิจการเมืองไทยสมัยกรุงเทพฯ**

(เชียงใหม่: ชิลด์เวอร์มบุคส์, 2546)

ศุภชัย ขาวะประภาม, **การบริหารงานบุคคลภาครัฐไทย : กระแสใหม่และสิ่งท้าทาย**

(พิมพ์ครั้งที่ 2). (กรุงเทพมหานคร: จุฑทอง, 2548)

สุวิทย์ ยิ่งวรพันธุ์, **ความหมายของสวัสดิการแรงงาน เรื่องสวัสดิการแรงงาน**

(กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2520)

อภิชาติ สถิตนิรามัย, **รัฐไทยกับการปฏิรูปเศรษฐกิจ: จากกำเนิดทุนนิยมนายธนาคารถึง**

วิกฤตเศรษฐกิจ 2540, (นนทบุรี: ฟ้าเดียวกัน, 2556)

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, **เอกสารทางวิชาการ เรื่องกีฬาตามกฎหมาย**

(กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2557)

สำนักวิจัยกฎหมายและแรงงาน, “รายงานการศึกษาฉบับสมบูรณ์โครงการศึกษาวิจัย
เรื่องรูปแบบและแนวทางการส่งเสริมการจัดสวัสดิการแรงงานสำหรับแรงงานใน
การเกษตรกรรม”(2558)